

Etkinlikler - Çağdaş Türkiye Tarihi Seminerleri 2007-2008

● **20 Ekim 2007** - Prof. Dr. Zafer Toprak

Anayasal Monarşi ve İttihatçıların Dramı

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ileri gelenleri, 1908-1918 dönemi icraatlarından dolayı iktidardan çekilişlerinin ertesinde üç kez yargılandılar. Cihan Harbi ertesinde, Kasım 1918'de Meclis-i Mebusan'ın komisyonlarının biri olan Beşinci Şube'de sorguya çekildiler; 1919 Nisan'ında Divan-ı Harb-ı Örfi'de ifade verdiler ve nihayet 1926'nın yaz aylarında, İzmir suikasti ertesinde İzmir ve Ankara'da İstiklâl Mahkemesi'ne çıkarıldılar. Bu yargılamaya süreci Türkiye tarihinin belki de en uzun ve kapsamlı siyasi davasını oluşturdu. İmparatorluktan ulus- devlete dönüşümü ifade eden bir çağ, bu çağı yaşayan bir kuşak, bu kuşağı temsil eden bir siyasal örgüt, Cumhuriyet için bir laboratuvar niteliğindedir. Osmanlı Devleti'nin çöküşünü ve yeni bir ulus devletin doğuş sancılarını içeren bu sorgu-sual süreci, özünde, bir dönemi kapayan ve yeni bir dönem açan ve İttihatçı diye bilinen bir neslin dramıdır.

● **17 Kasım 2007** - Prof. Dr. Taner Timur

II. Meşrutîyet'in Yakın Tarihimizdeki Yeri: Sorgulamalar

Konuşmada, 1908'deki "Hürriyetin İlanı", uluslararası konjoktür, toplumsal dayanakları ve fikir hayatımıza katkıları açısından sorgulanacak. Hareketin yakın tarihimizde bir kesinti yaratıp yaratmadığı, bir "devrim" sayılıp sayılmayacağı da sorgulamalar arasında yer alacak.

● **15 Aralık 2007** - Doç. Dr. Nadir Özbek

Savaş ve Toplumsal Mobilizasyon: II. Meşrutîyet Döneminde Sivil Toplum ve Kamusal Alan

Konuşmada, Osmanlı yardım cemiyetleri üzerinden, II. Meşrutîyet döneminde devlet-toplum ilişkileri irdelenecek. İncelenecek olan Osmanlı Hilal-i Ahmer, Osmanlı Donanma-yı Milliye lane ve Müdafâ-yı Milliye Cemiyetleri, 1908 Jön Türk devriminden sonra kurulmuş ve Jön Türklerin siyasi etkinliklerinde önemli birer araç olmuştur. Diğer bir ifadeyle, Jön Türkler "siyasi kamusal alan"ın imkanlarını, ideolojileri çerçevesinde şekillendirmiştir. Bu nedenle, sözü edilen cemiyetler üzerine yapılacak konuşma, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemindeki devlet-toplum ilişkilerinin ve "siyasi kamusal alan"ın sınırlarının daha iyi ortaya konulmasını sağlayacak.

● **19 Ocak 2008** - Sacit Kutlu

İkinci Meşrutîyet Döneminin Düşünce Akımları

Meşrutîyet'in yeniden ilanıyla birlikte çok renkli ve canlı bir tartışma ortamı oluşmasına rağmen, bu dönemdeki düşünce akımlarının belirleyici özelliği, Tanzimat'taki gibi, fikirlerdeki yüzeysellik olmaya devam etti. Felsefenin önemsenmediği, deney ve araştırma alışkanlığının oluşmadığı Osmanlı yaşamında, fikir akımları düşünürlerin veya bilim adamlarının ürettikleri düşünceler olmaktan uzaktı. Batıda üretilen fikirleri tercüme veya aktarma işlevini dergi ve gazeteler üstlenmişti. Bu düşünceleri benimseyen ve Osmanlı toplumuna tanıtan kişiler de gazeteci, edebiyatçı veya bürokrat kimlikli aydınlardı. İslamcı, Batıcı, Osmanlıcı, Türkçü veya belirli dozlarda bu akımların birkaçının veya hepsinin izleyicisi olan Osmanlı aydınları, dogmatik dini düşünceden kaçmak isterken, etkilendikleri ve fazla irdelenmeden batıdan hazır reçeteler halinde aldıkları fikir akımlarına aşırı derecede bağlanarak, başka bir fanatizme düşüyordu.

● **15 Şubat 2008** - Dr. Fuat Dündar

1908 Diyarbakır'ı, Ziya Gökalp ve Kürtlüğün Sorun Olarak Tanımlanması

Konuşmada, 1908 Devri mi'nin Diyarbakır'da yarattığı altüst oluş ve "Kürt Sorunu"nun ortaya çıkışına etkisi üzerinde durulacak. Abdülhamid'in imtiyazlı "Kürt Kılıcı" Milli İbrahim Paşa'nın bölgedeki hakimiyetine karşı ilk direnişi gerçekleştiren Ziya Gökalp'in, 1908 Devrimi'yle bu hakimiyeti nasıl alaşağı ettiği, "Saki İbrahim Destanı"ndan okunacak. Ardından, Peyman dergisindeki yazılarıyla Gökalp'in Kürt sorununu nasıl betimlediği ve bunun İttihatçıların Kürt politikasını nasıl şekillendirdiği tartışmaya açılacak.

● **15 Mart 2008** - Yrd. Doç. Dr. Yavuz Selim

Karakısla 1908 Grevleri

24 Temmuz 1908 günkü gazetelerle duyurulan "İlân-ı Hürriyet" ile anayasal rejime geçilmesiyle birlikte, Osmanlı İmparatorluğu'nun her yanını dalga dalga gelen gösteri ve grevler sardı. "İlân-ı Hürriyet"ten yalnızca iki hafta sonra, Rumeli'de yürüttüğü eylemlerle 1876 Anayasası'nın yeniden ilan edilmesine yol açan İttihâd ve Terakki Cemiyeti, bir duyuru yayınlamak zorunda kaldı. Duyuruda, Osmanlı halkı, sevinç gösterileri yapmaktan vazgeçmeye davet ediliyor ve herkesin bir an önce işinin başına dönmesi isteniyordu. Ancak, gösteri ve grevler giderek arttı ve 1909 yılına dek aralıksız devam etti. Seminerde konu, "İlân-ı Hürriyet"ten yalnızca iki ay kadar sonra, 10 Ekim 1908'de, daha Osmanlı Meclis-i Meb'ûsân'ı henüz ilk oturumunu gerçekleştirmeyi bile başaramamışken, grevlerin yayılmasından çekinen Osmanlı hükümeti tarafından kabul edilen "Tatil-i Eşğâl Kanûn-ı Muvakkatı"ndan yola çıkılarak ele alınacak.

● **19 Nisan 2008** - Prof. Dr. Sina Akşin

Avrupa Büyük Devletleri İttihat ve Terakkiyi Neden Sevmiyordu?

Bu soruya hem en itiraz edenler çıkacaktır. Almanya 31 Mart olayında İttihat ve Terakki'nin yanında yer almıştı. Daha sonra İttihat ve Terakki'nin iktidarda bulunduğu bir Osmanlı Devletini I. Dünya Savaşında yanında müttefik olarak almıştı. Buna karşın Almanya'nın İttihat ve Terakki'yi "o kadar da" sevmemiş olduğu da söylenebilir. Seminerde ele alınacak ana konu da, tabii, söz konusu büyük devletlerin İttihat ve Terakki'yi neden sevmedikleri olacaktır.

● **24 Mayıs 2008** - Yard. Doç. Dr. Ahmet Kuyaş

İstanbul'da Savaş Havası

Gazi Mustafa Kemal'in *Nutukta* ileri sürdüğü ve Ahmet Emin Yalman'ın *Turkey in the World* Warda tekrarladığı, Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na kuçuk bir azinliğin zorlamalarıyla girdiği iddiası doğru değildir. Savaş, 1914 yazında başladığında, Osmanlıların önemli bir çoğunluğunun, farklı nedenlerle de olsa, istediği bir seydi. Rusya korkusundan kapitülasyonları kaldırma istegine, Balkan Savaşı'nın intikamını alma arzularından Turancı yayılmacılık hayallerine kadar bir dizi neden Osmanlıların bu savaşı iyi bir vesile olarak görmelerine yol açmıştır. Nitekim, henüz tarafsızlığın sürdüğü dönemde bile Bulgaristan ile birlikte Yunanistan'a saldırma planları yapılıyor. Konferans, bu savaşçı havanın nasıl olustuguna ve çesitli ozelliklerine odaklanacak.